

Euroopan rajatylittävän kansalaisallianssin julkilausuma

Raja-alueet tulevaisuuden Euroopan ytimessä

Sisäiset raja-alueet kattavat 40 prosenttia EU:n alueesta, ja niillä asuu 30 prosenttia EU:n väestöstä (150 miljoonaa ihmistä) ja lähes kaksi miljoonaa rajatyöntekijää. Sisämarkkinoiden ja Schengen-alueen perustamisen jälkeen raja-alueille on luotu monia uusia mahdollisuuksia, ja useissa tapauksissa ne ovat lakanneet olemasta syrjäseutuja ja muuttuneet kasvualueiksi.

Jäljellä on kuitenkin vielä monia esteitä. Raja-alueilla asuvilla ihmisillä on edelleen paljon vaikeuksia arkielämässään, oli sitten kyse työpaikan löytämisestä, terveydenhuollon saatavuudesta, päivittäisistä työmatkoista tai hallinnollisten ongelmien ratkaisemisesta. Myös yritykset kohtaavat esteitä, jotka haittaavat niiden kasvua, ja paikallis- ja alueviranomaisilla on edelleen haasteita rajatylittävän yhteistyön syventämisessä, esimerkiksi rajatylittävien palvelujen luomisessa.

Nämä haasteet tulivat entistäkin ilmeisemmiksi covid-19-kriisin aikana, kun vuosikymmeniä kestäneen vapaan liikkuvuuden jälkeen rajat suljettiin yhtäkkiä, mikä aiheutti raja-alueiden kansalaisille ja yrityksille suuria vaikeuksia ja johti valtaviin taloudellisiin ja sosiaalisiin hättävaiikutuksiin. Sen vuoksi on ratkaisevan tärkeää poistaa nämä esteet, jotta voidaan hyödyntää avoimien rajojen kansalaisille ja yrityksille tarjoamia mahdollisuuksia, ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin avoimuuden ylläpitämiseksi myös kriisitilanteessa.

Toisaalta on huomattava, että kriisi myös edisti monenlaisia yhteistyömuotoja ja toi esiin rajatylittäviä riippuvuussuhteita ja solidaarisuutta, joita on nyt organisoitava ja vahvistettava unionin ja kansallisen tason politiikalla ottaen raja-alueiden erityispiirteet kattavasti huomioon.

Tämän julkilausuman allekirjoittajat

1. korostavat rajatylittävän yhteistyön merkitystä Euroopan unionin yhdentymisprosessin kannalta ja ottaen huomioon Euroopan alueelliseen yhteistyöhön seuraavalla rahoituskaudella osoitetun riittämättömän rahoituksen, ja kehottavat **palauttamaan raja-alueet keskeiseen asemaan Euroopan unionin politiikassa ja lainsäädännössä.**
2. kehottavat EU:ta **ottamaan raja-alueet ja niiden rajatylittävät yhteenliittymät aktiivisesti mukaan Euroopan tulevaisuutta käsittelevään konferenssiin.** Euroopan raja-alueet, eurooppalaisen alueellisen yhteistyön yhtymät (EAYY) ja Euroregionit järjestävät Euroopan tulevaisuutta käsitteleviä rajatylittäviä kuulemisia varmistaakseen, että raja-alueiden kansalaisten näkemykset otetaan asianmukaisesti huomioon, ja kannustamme niitä osallistumaan aktiivisesti rajatylittävän yhteistyön demokratisoimiseen perustamalla pysyviä rajatylittäviä neuvostoja ja alueidenvälisiä parlamentaarisia edustajakokouksia.
3. korostavat, että **raja-alueiden viranomaistahoilla** ja näiden rajatylittävillä yhtymillä **on oltava käytössään asianmukaiset valtuudet, tarkoituksenmukaiset resurssit ja nopeutetut menettelyt¹**, jotta nämä voivat voittaa rajatylittävien hankkeiden toteuttamisen esteet.

¹ Kuten Saksan ja Ranskan 22. tammikuuta 2019 allekirjoittaman Aachenin sopimuksen sisältämässä rajatylittävää yhteistyötä koskevassa luvussa määrätään.

4. kehottavat Euroopan parlamenttia, neuvostoa ja Euroopan komissiota **saattamaan päätökseen neuvottelut, jotka käsittelevät ehdotettua eurooppalaista rajatylittävää mekanismia koskevaa asetusta²**, ja varmistamaan sen hyväksymisen. Kehotamme ottamaan käyttöön vastaavan lähestymistavan myös EU:n ulkorajoja varten.
5. kehottavat EU:n toimielimiä sekä paikallisia, alueellisia ja valtiollisia viranomaisia **poistamaan kaikki oikeudelliset ja hallinnolliset esteet**, jotka haittaavat vapaata liikkuvuutta, rajatylittävää työntekoa, yhteisiä rajatylittäviä julkisia palveluita, pelastus- ja terveydenhuoltopalvelualan yhteistyötä tai kaikenlaista muuta yhteistyötä, joka hyödyttäisi raja-alueilla asuvia ihmisiä.
6. koska jäsenvaltiot ja lainsäädäntävaltaa käyttävät alueet eivät ole koordinoineet EU-direktiivien saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä, suosittavat, että **Euroopan komissio laatisi rajatylittäviä alueellisten vaikutusten arviointeja**, joissa tarkasteltaisiin paitsi EU:n lainsäädännön vaikutuksia raja-alueisiin myös koordinoinnin puutteen vaikutuksia EU:n lainsäädännön saattamiseen osaksi kansallista lainsäädäntöä raja-alueilla. EU:n lainsäädännön saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä edellyttää koordinointia naapurijäsenvaltioiden kanssa, jotta ei luotaisi uusia esteitä.
7. kehottavat jäsenvaltioita ja alueita **perustamaan rajatylittäviä seurantakeskuksia, joiden tarkoituksena on seurata rajatylittävää yhdentymistä, havaita ja poistaa rajaesteitä** ja varmistaa yhteistyö valtakunnallisten ja alueellisten yhteyspisteiden kanssa, jotta voidaan vaihtaa kokemuksia ja keskustella ongelmista, joita paikallis- ja alueviranomaiset, ihmiset ja yritykset kohtaavat tietyllä raja-alueella.
8. kehottavat EU:ta **luomaan tarkoituksenmukaiset puitteet rajatylittävälle julkisille palveluille, jotta ne voidaan toteuttaa tehokkaasti**. Tämä toisi selkeää lisäarvoa EU:n alueelliselle yhteenkuuluvuudelle, koska se antaisi paikallis- ja alueviranomaisille ja jäsenvaltioille mahdollisuuden tukea naapurivaltioissa asuvia unionin kansalaisia tarjoamalla heille kipeästi kaivattuja palveluja, joita ei ole ollut saatavilla tai mahdollista järjestää heidän kotijäsenvaltioissaan.
9. kehottavat kaikkia EU:n toimielimiä ja jäsenvaltioita **ottamaan raja-alueet aktiivisesti mukaan Euroopan vihreän kehityksen ohjelman, Next Generation EU -välineen** ja vastaavien tulevien kauaskantoisten toimintapolitiikkojen täytäntöönpanon kaikkiin vaiheisiin.
10. kehottavat EU:n toimielimiä **varmistamaan rajatylittävän yhteistyön vähimmäistason maailmanlaajuisissa, eurooppalaisissa tai alueellisissa kriiseissä**, kuten covid-19-pandemian yhteydessä. Lainsäädännöllä olisi myös varmistettava sisärajojen pysyminen avoimina, rajatylittävien palveluiden toimittaminen sekä sisämarkkinoiden ja Schengen-alueen täysipainoinen toiminta. Tässä yhteydessä suositamme, että EU:n tasolla hyväksytään yhdenmukaiset kriteerit tulevien pandemioiden ja EU:n laajuisten hätätilanteiden hallintaa varten, jotta vältettäisiin tehokasta kriisitoimintaa vaikeuttava hajanainen menettely.

² COM(2018) 0373 final.